

Piotr Kostański¹

Ochrona *post mortem* prawa do autorstwa wynalazku

Twórca wynalazku korzysta z ochrony prawnej w sferze jego uprawnień osobistych związanych z dokonaniem wynalazku na dwóch podstawach: ogólnej – art. 23 i 24 k.c., gdyż twórczość wynalazcza została przez ustawodawcę zaliczona wprost do dóbr osobistych człowieka i szczególnej na podstawie art. 8 ust. 1 pkt 3 ustawy z 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej². W ostatnim wskazanym przepisie, ustawodawca przewidział prawo twórcy wynalazku (a tak samo twórców wzoru przemysłowego i wzoru użytkowego oraz topografii układu scalonego) do wymienienia go jako twórcy w opisach, rejestrach oraz w innych dokumentach i publikacjach. Prawo to bywa w literaturze prawniczej określane mianem prawa do autorstwa wynalazku³. Jest to uprawnienie natury osobistej, chroniące więc twórcy wynalazku z jego dokonaniem, umożliwiające przedstawienie wynalazku jako wyniku własnego wysiłku intelektualnego, jednocześnie także zapewniające ochronę przed przywłaszczeniem sobie autorstwa wynalazku przez inne osoby.

Przyznanie ochrony prawom osobistym twórcy wynalazku aksjologiczne uzasadniane jest przy pomocy teorii prawa naturalnego oraz teorii nagrody i zachęty, którymi także uzasadnia się wprowadzenie ochrony patentowej⁴. Zgodnie z pierwszą z teorii korzyści materialne oraz idealne związane z dokonaniem wynalazku winny przypadać jego twórcy (jako

¹ Dr, Uniwersytet Jagielloński.

² Ustawa z 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1410 ze zm.), dalej: PWP

³ Mając na uwadze ramy niniejszej publikacji i jej temat, pomijam w niej kontrowersyjną kwestię, czy twórcy wynalazku przysługują jeszcze inne (niż prawo do autorstwa wynalazku) uprawnienia natury osobistej.

⁴ Na ten temat szerzej piszę w pracy: *Die Schutzwirkung des Patent nach polnischem Recht*, Baden-Baden 2010, s. 58–78.

naturalne prawo do owoców własnej działalności intelektualnej). Teoria nagrody i zachęty zakłada, że instytucje prawa patentowego, zarówno w zakresie praw osobistych jak i majątkowych mają zapewnić twórcy wynagrodzenie materialne oraz satysfakcję (uznanie) za dotychczasowe dokonania (stworzenie wynalazku) oraz zachęcić go do dalszej aktywności i wysiłku twórczego.

Jednym z aspektów owej nagrody i zachęty jest uznanie (sława), którym twórca wynalazku cieszy się w społeczeństwie. Realizacja tego interesu osobistego twórcy możliwa jest wówczas, gdy system prawny przewiduje odpowiednią ochronę praw osobistych, umożliwiającą twórcy informowanie o swojej osobie w kontekście informacji o wynalazku oraz zapobieganie anonimizowaniu wynalazku i sprzeciw wobec przypisania sobie twórczości wynalazku przez osobę drugą. Dzięki ujawnieniu swych danych, twórca wynalazku ma możliwość budowania własnego prestiżu oraz lepszej realizacji praw majątkowych. Ochrona praw osobistych umożliwia pełniejszą realizację praw majątkowych, pozwala bowiem, aby wynalazek był kojarzony z daną osobą⁵, niejako reklamuje i propaguje twórcę w kontekście jego wynalazku. Już z tego względu ochrona praw osobistych wynalazcy nie powinna trwać krócej niż ochrona praw majątkowych (czas trwania patentu), tymczasem powiązanie czasu trwania ochrony praw osobistych jedynie z faktem śmierci twórcy wynalazku następuje w oderwaniu od czasu ochrony praw majątkowych. Niejednokrotnie bowiem zdarza się, że twórca wynalazku umiera przed dokonaniem zgłoszenia lub przed uzyskaniem ochrony patentowej albo przed jej zakończeniem.

Punktem wyjścia dla rozważań dotyczących praw osobistych wynalazcy po jego śmierci muszą być wiążące Polskę umowy międzynarodowe. Rozważania zacząć należy od Powszechnej Deklaracji Praw

⁵ Związek ten jest jednak silniejszy w prawie autorskim, w którym z braku formalności wymaganych do uzyskania ochrony i stosownych rejestrów, twórca buduje swoją popularność na rynku oraz rozpowszechnia informacje o tym, kto jest podmiotem praw do określonych utworów. W prawie patentowym znaczenie takiego obiegu informacji jest mniejsze a to z uwagi na istnienie sformalizowanych i jawnych źródeł informacji o twórcach i podmiotach praw własności przemysłowej, jak w szczególności: publikacje urzędowe i rejestry prowadzone przez Urząd Patentowy RP [dalej: UPRP]. Niemniej oczywiście w interesie twórcy jest, aby owe publikacje i rejestry zawierały jego prawidłowe dane. W tym zakresie uwidacznia się powiązanie ochrony praw osobistych z interesami majątkowymi (wynikającymi z realizacji praw majątkowych) uprawnionego z patentu.

Człowieka i Obywatela z 10 grudnia 1948 r. oraz Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych Organizacji Narodów Zjednoczonych z 16 grudnia 1966 r. Zawarte w tych umowach normy nakładają na państwa – strony tych umów – obowiązek wprowadzenia odpowiedniej ochrony praw majątkowych i osobistych wynalazcy, ale nie nadają się one do bezpośredniego stosowania; nie rozstrzygają one także, czy ochrona praw osobistych ma trwać po śmierci wynalazcy, pozostawiając ukształtowanie ochrony prawodawcy krajowemu. Powyższe konwencje dotyczą powszechnej ochrony praw człowieka i nie koncentrują się na ochronie własności intelektualnej, co usprawiedliwia poziom ogólności wskazanych regulacji. Trzeba jednak zauważyć, że także w międzynarodowym prawie własności intelektualnej unormowania odnośnie do praw osobistych wynalazcy nie są rozbudowane. Wynika to z dwóch zasadniczych przyczyn. Po pierwsze, konwencje międzynarodowe miały za zadanie uregulować te aspekty prawa wynalazczego, które miały znaczenie dla międzynarodowego obrotu handlowego. Odmienne niż w przypadku prawa autorskiego, w zakresie własności przemysłowej prawodawca kładzie nacisk na przemysłową eksploatację wynalazków jako cel i sens ochrony. Po drugie, ochrona praw osobistych wynalazcy nie jest powszechna. W niektórych państwach ochrona koncentruje się jedynie na majątkowym prawie patentowym. Z tych względów nie wszystkie państwa były zainteresowane przyjmowaniem na siebie zobowiązań konwencyjnych w zakresie zapewnienia ochrony praw osobistych twórców wynalazków. W międzynarodowym prawie własności intelektualnej fundamentalną normą przewidującą ochronę praw osobistych jest art. 4^{ter} Konwencji Paryskiej z 20 marca 1883 r. o ochronie własności przemysłowej⁶. Przepis ten dodano do Konwencji dopiero w ramach rewizji z 1934 r.⁷. Zgodnie z art. 4^{ter} Konwencji Paryskiej, wynalazcy przysługuje „prawo do tego, aby był on wymieniony w patencie, jako wynalazca”. Przepis ten, zgodnie z zasadą minimum konwencyjnego, umożliwia państwom – stronom tej konwencji wprowadzenie szerszego zakresu uprawnień osobistych wynalazcy. Norma art. 4^{ter} Konwencji Paryskiej nie jest samowykonalna, dookreślenie treści

⁶ Akt Sztokholmski Konwencji Paryskiej z 20 marca 1883 r. o ochronie własności przemysłowej (Dz. U. z 1975 r. Nr 9, poz. 51).

⁷ Por. G.H.C. Bodenhausen, *Guide to Application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property, as Revised at Stockholm in 1967*, Genewa 1968, s. 64.

tego prawa pozostawiono ustawodawcom narodowym, państwa same określają zakres i zasady wykonywania uprawnienia osobistego. W odniesieniu do trwania ochrony praw osobistych po śmierci wynalazcy Konwencja Paryska nie przewiduje żadnych ograniczeń, ale także nie obliguje państw – stron Konwencji Paryskiej do wprowadzenia takiej ochrony.

Także późniejsze akty prawa międzynarodowego w zakresie ochrony własności intelektualnej nie rozszerzyły zakresu uprawnień osobistych wynalazcy w porównaniu z przyjętą w 1934 r. regulacją Konwencji Paryskiej, Porozumienie z 15 kwietnia 1994 r. w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej⁸ inkorporuje w tym zakresie jedynie postanowienia Konwencji Paryskiej, nie przewidując dalszych uprawnień osobistych wynalazcy (art. 2 ust. 1 TRIPS), co wynika z handlowego charakteru tej umowy zawartej w ramach Światowej Organizacji Handlu. Państwa związane postanowieniami TRIPS pozostają także związane regulacją materialnoprawną Konwencji Paryskiej, są więc zobowiązane zapewnić ochronę prawa osobistego wynalazcy na poziomie nie niższym niż wynikający z art. 4^{ter} Konwencji Paryskiej. Polska pozostaje związana postanowieniami zarówno Konwencji Paryskiej, jak i TRIPS, a stosowna ochrona prawa osobistego wynalazcy przewidziana została obecnie w art. 8 PWP w sposób odpowiadający minimum przewidzianemu we wskazanych konwencjach.

Pozostałe regulacje międzynarodowego prawa własności przemysłowej nie mają prostego przełożenia na zakres ochrony praw osobistych wynalazcy w prawie krajowym. Regulacje te koncentrują się na ochronie uprawnienia twórcy wynalazku w międzynarodowych procedurach uzyskiwania ochrony patentowej, mianowicie chodzi o przepisy Układu o współpracy patentowej z 19 czerwca 1970 r.⁹ oraz Konwencji z 5 października 1973 r. o udzielaniu patentów europejskich¹⁰. Dla porządku zaznaczyć należy, że aktualnie obowiązujące prawo Unii Europejskiej nie zawiera regulacji odnoszących się wprost do praw osobistych wynalazców. PCT zawiera regulację proceduralną odnoszącą się do poszanowania uprawnień osobistych twórcy wynalazku, dla którego uprawniony

⁸ Porozumienie z 15 kwietnia 1994 r. w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (Dz. U. z 1996 r. Nr 32, poz. 143), dalej: TRIPS.

⁹ Układ o współpracy patentowej z 19 czerwca 1970 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 70, poz. 303), dalej: PCT.

¹⁰ Konwencja z 5 października 1973 r. o udzielaniu patentów europejskich (Dz. U. z 2004 r. Nr 79, poz. 737 i 738), dalej: KPE.

do uzyskania patentu poszukuje ochrony międzynarodowej na podstawie tej umowy. Artykuł 4 ust. 1 pkt v PCT regulujący treść i wymagania formalne zgłoszenia międzynarodowego, wymaga od zgłaszającego ujawnienia twórcy, poprzez wskazanie jego nazwiska i innych danych, jeśli prawo krajowe co najmniej jednego z państw, w których zmierza się do uzyskania ochrony na podstawie zgłoszenia międzynarodowego wymaga, aby dane takie były podane z chwilą wniesienia zgłoszenia krajowego. W innym przypadku dane te mogą być umieszczone w podaniu albo zawarte w osobnym zawiadomieniu przekazanym każdemu z urzędów państw, których prawo krajowe wymaga dostarczania tych danych, lecz dopuszcza ich dostarczenie po wniesieniu zgłoszenia krajowego. Niewskazanie w podaniu nazwiska i innych przewidzianych danych dotyczących wynalazcy nie ma skutków w żadnym wyznaczonym państwie, którego krajowe prawo wprawdzie wymaga dostarczenia wspomnianych danych, lecz dopuszcza ich dostarczenie po wniesieniu krajowego zgłoszenia. Niewskazanie wspomnianych danych w osobnym zawiadomieniu nie ma skutków w wyznaczonym państwie, którego prawo krajowe nie wymaga dostarczenia tych danych. Ochrona prawa osobistego wynalazcy do ujawnienia go w treści zgłoszenia międzynarodowego jest więc pochodną ochrony przewidzianej w prawie krajowym. Jeśli zgłaszający w trybie zgłoszenia międzynarodowego ubiegałby się o uzyskanie ochrony w państwach, których prawo krajowe nie przewiduje wymogu ujawnienia danych twórcy w zgłoszeniu, ujawnienie takie nie jest także konieczne w zgłoszeniu międzynarodowym. Można z powyższego wyprowadzić wniosek, że PCT nie statuuje żadnych praw osobistych wynalazców, co jest zgodne z celem regulacji, którym jest ułatwienie jednoczesnej realizacji majątkowego prawa do uzyskania patentu w wielu państwach na podstawie jednego zgłoszenia, wstępnie badanego w procedurze międzynarodowej. Regulację art. 4 ust. 1 pkt v PCT należy uznać za przepis wyłącznie proceduralny, umożliwiający, po zakończeniu fazy międzynarodowej postępowania zgłoszeniowego, przejście do fazy krajowej, przy spełnieniu wymogów formalnych przewidzianych w prawie państw, w których zgłoszenie międzynarodowe ma odnieść skutek, o ile prawo tych państw przewiduje ochronę praw osobistych. Należy mieć na uwadze, że art. 4 ust. 1 pkt v PCT odnosi się do podania danych twórcy, niezależnie od tego, czy w dacie zgłoszenia żyje, czy też zmarł wcześniej. Śmierć twórcy wynalazku w toku postępowania zgłoszeniowego nie wpływa na obowiązek dopełnienia

wskazanej formalności. Jak już jednak zaznaczyłem, PCT nie statuuje ochrony praw osobistych, a jedynie umożliwia dopełnienie wymogów formalnych zgłoszenia w państwach – stronach PCT. Potwierdzeniem powyższego jest cytowany już zapis PCT, że wymogu podania danych osobowych twórcy nie stosuje się w przypadku, kiedy procedura międzynarodowa zmierza do uzyskania ochrony wyłącznie w państwach, które nie wymagają od zgłaszającego podania danych twórcy. Z tego względu nie można ze wskazanej normy prawnej wywodzić, iż ochrona praw osobistych trwa mimo śmierci wynalazcy. O tym będzie każdorazowo decydowało prawo państwa, w którym zgłoszenie międzynarodowe odnosi skutek. W przypadku naruszenia prawa twórcy poprzez jego nieujawnienie w zgłoszeniu międzynarodowym, ewentualna ochrona i roszczenia konstruowane mogą być na podstawie przepisów krajowych poszczególnych państw, w których zgłoszenie wywiera skutek.

W KPE, mając na względzie szerszy zakres regulacji (obejmujący nie tylko procedurę zgłoszeniową, ale i udzielenie patentu), prawodawca międzynarodowy zmuszony był wypowiedzieć się odnośnie do ochrony praw osobistych twórcy wynalazku, stąd nieco bardziej rozbudowana regulacja w art. 62 KPE, w którym wyraźnie zapisano prawo twórcy do bycia wymienionym w tym charakterze w postępowaniu przed Europejskim Urzędem Patentowym (dalej: EUP). Prawo to jest skuteczne wobec zgłaszającego i uprawnionego z patentu europejskiego. Wskazanie twórcy wynalazku jest także wymogiem formalnym zgłoszenia (art. 81 KPE). Wykonywania prawa osobistego twórcy w postępowaniu przed EUP szczegółowo regulują zasady 17–19 Regulaminu wykonawczego do KPE. Zgodnie z tymi zasadami, dane twórcy wskazuje się w podaniu. Jeśli zgłaszający nie jest twórcą lub nie jest jedynym twórcą, wskazania dokonuje się w oddzielnym dokumencie, podając nazwisko, imiona i pełny adres twórcy. W tym miejscu należy już zauważyć, że prawodawca międzynarodowy w KPE nie różnicuje wymogu podania danych twórcy w zależności od tego, czy twórca żyje, czy też zmarł przed zgłoszeniem lub w toku jego rozpatrywania. EUP nie sprawdza prawidłowości podanych danych twórcy. Osobę wskazaną, jako twórcę wynalazku, wymienia się w takim charakterze w opublikowanym europejskim zgłoszeniu patentowym oraz w europejskim opisie patentowym, chyba że osoba ta poinformuje pisemnie EUP o rezygnacji ze swojego prawa do wymienienia (w przeciwieństwie do prawa polskiego, KPE wprost dopuszcza prawo twórcy do pozostania anonimowym).

Błędne wskazanie twórcy może zostać sprostowane tylko na wniosek, do którego dołączona powinna zostać zgoda niewłaściwie wskazanej osoby, a w przypadku, gdy taki wniosek nie jest złożony przez zgłaszającego lub uprawnionego z patentu europejskiego, także jego zgoda. KPE również nie przewiduje wprost ochrony pośmiertnej, mimo, że obowiązek wskazania twórcy nie jest uzależniony od tego, czy twórca żyje. Prawo do rezygnacji z bycia wymienionym może być wykonywane jedynie przez twórcę, KPE nie przewiduje w tym przypadku uprawnienia dla jego następców prawnych do złożenia takiego oświadczenia. Jeśli jednak twórca za życia złożył takie oświadczenie wobec EUP, to powinno być ono respektowane także po jego śmierci. Odpowiedź na pytanie, czy po śmierci twórcy wynalazku zgłoszonego do opatentowania w EUP, oświadczenie o rezygnacji z wymienienia danych twórcy w europejskim opisie patentowym i europejskim zgłoszeniu patentowym może być złożone przez jego następców prawnych jest bardziej skomplikowana. Zgodnie z art. 2 ust. 2 KPE patent europejski posiada w każdym umawiającym się państwie, dla którego został udzielony, ten sam skutek i podlega tym samym warunkom, co patent krajowy udzielony przez to państwo, chyba że KPE stanowi inaczej. Zgodnie z art. 60 ust. 1 KPE prawo do patentu europejskiego przysługuje twórcy lub jego następcy prawnemu. Jeśli twórca jest pracownikiem, prawo do patentu europejskiego określa się zgodnie z prawem państwa, w którym pracownik ten posiada główne zatrudnienie; jeśli nie można ustalić państwa, w którym pracownik posiada główne zatrudnienie, wówczas stosuje się prawo tego państwa, w którym pracodawca ma siedzibę firmy, z którą związany jest pracownik. KPE nie określa jednak wprost, kto jest twórcą, ani nie zawiera wyraźnej normy kolizyjnoprawnej, która wskazywałaby na prawo właściwe do określenia, kto jest twórcą wynalazku ani na prawo właściwe dla określenia treści praw osobistych w zakresie, który nie został uregulowany w KPE, a więc w szczególności w zakresie trwania praw osobistych po śmierci twórcy. W literaturze prawniczej¹¹ wskazuje się, że wolą umawiających się państw było stworzenie autonomicznego pojęcia twórcy na potrzeby KPE i pojęcie to nie powinno być wykładane na podstawie prawa krajowego, ale wyłącznie na podstawie KPE, co wynika z zasady autonomicznej wykładni norm prawa międzynarodowego. W braku jednak dookreślenia treści praw osobistych takiego twórcy

¹¹ Por. D. Stauder w: D. Stauder, S. Luginbühl (red.), *Europäisches Patentübereinkommen EPÜ*, Köln 2013, uw. do art. 60 nb. 5 i tam cytowana literatura.

w KPE, konieczne staje się poszukiwanie odpowiedzi w prawie krajowym. Odesłania do prawa krajowego zawarte w art. 2 ust. 2 i art. 74 KPE dotyczą praw majątkowych. Konieczne jest więc ustalenie właściwego prawa krajowego, o czym w każdym państwie rozstrzygają normy prawa prywatnego międzynarodowego. Stosownie do art. 16 ust. 1–2 ustawy z 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe¹² dobra osobiste osoby fizycznej podlegają jej prawu ojczysemu. Jednocześnie jednak osoba fizyczna, której dobro osobiste jest zagrożone naruszeniem lub zostało naruszone, może żądać ochrony na podstawie prawa państwa, na którego terytorium nastąpiło zdarzenie powodujące to zagrożenie naruszenia lub naruszenie, albo prawa państwa, na którego terytorium wystąpiły skutki tego naruszenia. Natomiast zgodnie z art. 46 ust. 1 i 3 PPM, powstanie, treść i ustanie praw własności intelektualnej podlega prawu państwa, w którym ma miejsce korzystanie z tego prawa. Do ochrony praw własności intelektualnej stosuje się prawo państwa, na podstawie którego dochodzi się ochrony. Obie normy kolizyjnoprawne mogą więc prowadzić do rozbieżnych wskazań prawa właściwego. Ustawodawca w art. 46 PPM nie zawęził jego zastosowania do majątkowych praw własności intelektualnej. Trzeba mieć jednak na uwadze, że prawo osobiste wynalazcy ustanowione w KPE stanowi jednocześnie jego dobro osobiste, należy więc przyjąć, że stosownie do art. 16 ust. 1 PPM, pierwszeństwo zastosowania będzie miało prawo ojczyse wynalazcy, jednak wynalazca może żądać ochrony także na podstawie prawa państwa, w którym doszło do naruszenia tego prawa (art. 16 ust. 2 PPM) niezależnie od tego, czy w tym państwie ma miejsce korzystanie z wynalazku. Wobec powyższego w braku regulacji w KPE, ocena skuteczności praw osobistych po śmierci wynalazcy musi być dokonywana na gruncie jego prawa krajowego.

Obowiązek ujawnienia danych twórcy w zgłoszeniu, dokumencie patentowym, rejestrze patentowym i publikacji o udzieleniu patentu znany jest także prawu niemieckiemu (§ 37 i § 63 niemieckiej ustawy patentowej). Obowiązek ten nie jest uzależniony od okoliczności, czy twórca żyje czy zmarł. Obowiązek ten jest przejawem ochrony w procedurze zgłoszeniowej ogólnego prawa osobistego człowieka (którego ochronę statuuje art. 1 ust. 2 niemieckiej Konstytucji i § 823 ust. 1 niemieckiego kodeksu cywilnego), do bycia uznanym za twórcę rezultatów własnej

¹² Ustawa z 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432 ze zm.), dalej: PPM.

pracy intelektualnej. Prawo to jest niezbywalne, jednak w niemieckiej nauce i orzecznictwie¹³ przyjmuje się, że może ono być także wykonywane przez spadkobierców¹⁴. Wykonywanie prawa przez spadkobierców możliwe jest tylko w takim zakresie, w jakim nie wykonał tego prawa spadkodawca, innymi słowy nie wolno spadkobiercom zmieniać decyzji podjętych przez twórcę za życia¹⁵. Podając dane twórcy w zgłoszeniu, zgłaszający składa jednocześnie zapewnienie, że nie są mu znani inni współtwórcy. Podanie danych twórcy musi nastąpić w ciągu 15 miesięcy od daty pierwszeństwa, niepodanie danych twórcy skutkuje oddaleniem wniosku. Urząd Patentowy może w wyjątkowych sytuacjach przedłużyć termin do podania danych twórcy. Obecnie (od wejścia w życie nowelizacji z 2013 r.) nie jest jednak możliwe przedłużenie terminu do podania danych twórcy na czas po udzieleniu patentu, co poprzednio było możliwe, jednak w takim przypadku niepodanie danych twórcy w przedłużonym terminie, powodowało wygaśnięcie patentu. Urząd Patentowy nie sprawdza prawdziwości podanych danych (jednak podanie nieprawdziwych danych stanowi przestępstwo), zaś twórca nie jest stroną postępowania zgłoszeniowego. Twórca może zastrzec anonimowość, co powoduje, że jego dane nie będą ujawnione w rejestrze, ogłoszeniu ani dokumencie patentowym. Nieważne jest zrzeczenie się prawa do bycia wymienionym w zgłoszeniu, dokumencie patentowym, rejestrze patentowym i publikacji o udzieleniu patentu. Oświadczenie odnośnie do sposobu wykonywania praw osobistych może zostać przez twórcę odwołane. W przypadku nieprawidłowego podania danych twórcy przez zgłaszającego, spór pomiędzy zgłaszającym (lub uprawnionym z patentu) i twórcą wskazanym w zgłoszeniu a twórcą rzeczywistym (lub za takowego się podającym) podlega rozpoznaniu przez sąd patentowy. Zmiana danych twórcy możliwa jest także w przypadku wyrażania zgody na nią przez zgłaszającego (uprawnionego z patentu) i osobę wskazaną, jako twórcę w zgłoszeniu. W przypadku ujawnienia w zgłoszeniu tylko niektórych spośród współtwórców ujawnienie pozostałych jest możliwe, albo wskutek rozstrzygnięcia sądu patentowego, albo po udzieleniu zgody na to przez wszystkich ujawnionych współuprawnionych.

¹³ Por. wyrok niemieckiego Federalnego Sądu Patentowego z 12 listopada 1986 r. (2 Ni 30/85), GRUR 1987, z. 4, s. 234 i n.

¹⁴ R. Moufang w: R.Schulte (red.), *Patentgesetz mit EPÜ*, Köln 2014, uw. do § 6 nb. 17.

¹⁵ R. Moufang w: R.Schulte (red.), *Patentgesetz...*, uw. do § 63 nb. 11.

Zgoda taka jest nieodwołalna, prawo do jej udzielenia przysługuje twórcy, niezależnie od tego, komu przysługuje prawo do uzyskania patentu. Po śmierci twórcy, zgodę taką mogą udzielić spadkobiercy zmarłego.

Na gruncie przepisów prawa polskiego, konstytucyjną podstawę dla ochrony praw osobistych wynalazcy część przedstawicieli nauki upatruje w art. 30 Konstytucji RP wskazując na tę normę, jako dotyczącą ochrony godności człowieka i uznając ją za uniwersalną podstawę ochrony wszystkich dóbr osobistych, w tym praw osobistych wynalazcy¹⁶. Dodatkowo zwykło się także wskazywać na treść art. 73 Konstytucji RP gwarantujący wolność badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników. Ogólne sformułowanie tych przepisów sprawia, że konstruowanie konkretnych uprawnień twórcy, czy nawet prokonstytucyjna wykładnia przepisów ustawowych w oparciu o treść art. 30 i art. 73 Konstytucji RP nie prowadzi do wniosków dalej idących niż wynikające z PWP, nie jest także w szczególności możliwe, ustalenie, czy zamiarem prawodawcy, było ukształtowanie praw osobistych wynalazcy, jako niegasnących z chwilą jego śmierci.

Obowiązująca obecnie w Polsce regulacja ustawowa praw osobistych wynalazcy nie jest pierwszą, z tego względu należy także uwzględnić rozwój historyczny regulacji praw osobistych wynalazcy w prawie polskim. Regulacji odnoszącej się do ochrony praw osobistych wynalazcy w ogóle nie zawarto w przepisach pierwszego aktu prawa polskiego dotyczącego ochrony wynalazczości, to jest dekretu z 4 lutego 1919 r. o patentach na wynalazki¹⁷. Również późniejsze regulacje: ustawa z 5 lutego 1924 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych¹⁸ i rozporządzenie Prezydenta RP z 22 marca 1928 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych¹⁹ nie regulowały wprost i wyraźnie praw osobistych twórcy wynalazku, a jedynie²⁰ przewidywały sankcję nieważności dla umów „pozbawiających wynalazcę prawa występowania w charakterze twórcy”. Należy mieć na względzie, że ówczesne regulacje pozostawały w zgodzie z zasadą minimum konwencyjnego, przewidzianą w wiążącej już wówczas Polskę Konwencji Paryskiej, której

¹⁶ Por. A. Kubiak-Cyruł, J. Szwaja w: R. Skubisz (red.), *Prawo...*, s. 354.

¹⁷ Dekret z 4 lutego 1919 r. o patentach na wynalazki (Dz. U. Nr 13, poz. 137).

¹⁸ Ustawa z 5 lutego 1924 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (Dz. U. Nr 31, poz. 306).

¹⁹ Rozporządzenie Prezydenta RP z 22 marca 1928 r. o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych (Dz. U. Nr 39, poz. 384), dalej: rozporządzenie.

²⁰ W art. 15 ust. 2 ustawy z 5 lutego 1924 r. i następnie w art. 17 ust. 3 rozporządzenia.

ówczesny tekst (sprzed konferencji rewizyjnej w 1934 r.) także nie przewidywał ochrony praw osobistych wynalazcy. Przed wybuchem II Wojny Światowej Polska nie ratyfikowała zmienionej w 1934 r. Konwencji Paryskiej i pozostawała związana jej tekstem haskim, który ratyfikowano ustawą z 17 marca 1931 r.²¹ Regulacja dotycząca roszczeń, zawarta w art. 25 rozporządzenia Prezydenta RP z 22 marca 1928 r.²² dotyczyła wyłącznie uprawnień podmiotu uprawnionego z patentu (nie zawsze więc samego twórcy wynalazku) w wypadku naruszenia patentu (jako prawa majątkowego). Pomimo, że w rozporządzeniu nie ustanowiono wprost ochrony praw osobistych, to przewidywano także roszczenia zmierzające do kompensaty naruszenia interesów osobistych uprawnionego z patentu w przypadku naruszenia patentu. Uprawniony z patentu mógł także żądać zadośćuczynienia za „krzywdy osobistej natury przez ogłoszenie wyroku w dziennikach, przez odpowiednią deklarację publiczną, w razie naruszenia umyślnego przez zapłatę pokutnego”. Należy podkreślić, że roszczenia te nie przysługiwały wynalazcy, jeśli nie on był uprawnionym z patentu, np. w przypadku tzw. wynalazczości pracowniczej, gdy prawo to przysługiwało pracodawcy, ale także w przypadku przeniesienia patentu na inny podmiot. Prawodawca międzywojenny nie wypowiedział się odnośnie do możliwości dochodzenia tych roszczeń po śmierci wynalazcy, ponieważ powiązał je z osobą uprawnionego z patentu, aktualnego (żyjącego) w dacie naruszenia. Jeśli do naruszenia patentu doszło za życia uprawnionego, roszczeń z tego wynikłych mogli dochodzić jego następcy prawni, ponieważ roszczenia, które zaktualizowały się w momencie naruszenia, miały naturę majątkową.

²¹ Ustawa z 17 marca 1931 r. w sprawie ratyfikacji konwencji związkowej paryskiej z 20 marca 1883 r. o ochronie własności przemysłowej, przejrzonej w Brukseli 14 grudnia 1900 r., w Waszyngtonie 2 czerwca 1911 r. i w Hadze 6 listopada 1925 r. (Dz. U. Nr 37, poz. 277).

²² Artykuł 25 ust. 1 brzmiał: „Kto w wykonywaniu przemysłu lub handlu bezprawnie wkracza w zakres wyłączności przez patent określonej, lub w inny sposób niezgodny z prawem lub dobrymi obyczajami wyrządza szkodę osobie z patentu uprawnionej, winien zaprzestać naruszenia, wydać niesłuszne z bogacenie z trzech lat ostatnich, a nadto, jeżeli działanie jego było wywołane złym zamiarem lub oczywiście niedbalstwem, wynagrodzić wszelką szkodę uprawnionemu i dać mu zadośćuczynienie za krzywdy osobistej natury przez ogłoszenie wyroku w dziennikach, przez odpowiednią deklarację publiczną, w razie naruszenia umyślnego przez zapłatę pokutnego. Zamiast wymienionych majątkowych świadczeń pokrzywdzony może zażądać ryczałtowej sumy pieniężnej, nie przekraczającej 100 000 zł.; sumę tę oznaczy sąd według własnego uznania”.

Wprowadzenie ochrony praw osobistych wynalazcy poprzez konstrukcję prawa podmiotowego, niemajątkowego, skutecznego *erga omnes* postulowano w nauce. S. Grzybowski wprost wskazywał na potrzebę „ochrony twórczości, prawa występowania w charakterze twórcy, ochrony osobistych uczuć tego twórcy”²³. Postulaty te zostały zrealizowane poprzez przyjęcie ogólnej klauzuli ochrony dóbr osobistych w art. 11 ustawy z 18 lipca 1950 r. – Przepisy ogólne prawa cywilnego²⁴ (następnie w art. 23 KC), a na gruncie prawa wynalazczego, niewiele później, w przepisach dekretu z 12 października 1950 r. o wynalazczości pracowniczej²⁵, zastąpionych następnie ustawą z 31 maja 1962 r. – Prawo wynalazcze²⁶, kolejno ustawą z 19 października 1972 r. o wynalazczości²⁷, które zawierały przepisy odnoszące się do ochrony prawa osobistego wynalazcy. Ustawa z 19 października 1972 r. została zastąpiona przez obecnie obowiązującą ustawę z 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej.

Wprowadzenie ochrony praw osobistych wynalazcy wynikało także z dostosowania prawa krajowego do zrewidowanej w Londynie w 1934 r. Konwencji Paryskiej, mimo braku formalnej ratyfikacji tej wersji Konwencji Paryskiej aż do przyjęcia jej Aktu sztokholmskiego przez Polskę 5 grudnia 1974 r.²⁸ Wymieniony Akt sztokholmski wszedł w życie w stosunku do Polski 24 marca 1975 r., niemniej regulacje dotyczące ochrony praw osobistych, spełniające wymagania minimalne, wprowadzone w Akcie londyńskim zostały wprowadzone do prawa polskiego ćwierć wieku wcześniej. Zakres tych regulacji w krótkim okresie historycznym pokazuje, że stosunkowo szeroka regulacja praw osobistych wynalazcy w dekrete z 1950 r. i ustawie z 1962 r. została następnie ograniczona, a obecna regulacja tylko wypełnia ustanowiony w Konwencji Paryskiej obowiązek zapewnienia minimalnej

²³ S. Grzybowski, *Podstawowe konstrukcje prawnicze nowego prawa patentowego. Referat dla Komisji do opracowania projektu nowego prawa patentowego*, „Wiadomości Urzędu Patentowego” 1949, nr 7–8, s. 209.

²⁴ Ustawa z 18 lipca 1950 r. – Przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz. U. Nr 34, poz. 311).

²⁵ Dekret z 12 października 1950 r. o wynalazczości pracowniczej (tekst jedn.: Dz. U. z 1956 r. Nr 3, poz. 21 ze zm.).

²⁶ Ustawa z 31 maja 1962 r. – Prawo wynalazcze (Dz. U. Nr 33, poz. 156 ze zm.).

²⁷ Ustawa z 19 października 1972 r. o wynalazczości (tekst jedn.: Dz. U. z 1993 r. Nr 26, poz. 117 ze zm.).

²⁸ Dz. U. z 1975, nr 9, poz. 51–52.

ochrony. Jeszcze na gruncie przepisów przedwojennych i projektu dekretu z 1950 r. S. Grzybowski prawa osobiste wynalazcy ujmował w kategorii prawa podmiotowego i sprowadził do pojęć: *droit de la paternité* i *droit de rester inédit*, wyprowadzając z tak sformułowanego zakresu cztery konkretne uprawnienia wynalazcy o charakterze osobistym, umożliwiające mu: żądanie ujawnienia nazwiska wynalazcy w związku z dokonaniem wynalazkiem; żądanie pozostania anonimowym; przeciwdziałanie przywłaszczeniu autorstwa oraz sprzeciw wobec ujawnienia wynalazku wbrew woli wynalazcy²⁹. Prawodawca wyszedł ponad te postulaty, wprowadzając także prawo twórcy wynalazku do udziału w pracach nad realizacją (wdrożeniem) wynalazku. W art. 5 dekretu z 1950 r. przewidziano, że uspołecznione zakłady pracy były obowiązane do udzielania swoim pracownikom pomocy i opieki potrzebnej do dokonania wynalazku oraz do zapewnienia ich twórcom bezpośredniego udziału w pracach nad ich realizacją. W dalszej regulacji wskazano, że nazwisko wynalazcy umieszcza się w opisie patentowym (art. 6 ust. 2 i art. 22 ust. 1 dekretu), a pracownik, który dokonał wynalazku pracowniczego, miał prawo do świadectwa autorskiego, to ostatnie uprawnienie określono jako dziedziczne. Istotnym jest, że tylko uprawnienie do umieszczenia nazwiska wynalazcy w opisie patentowym było niezależne od miejsca dokonania wynalazku pracowniczego, prawo to przysługiwało wynalazcy zarówno w przypadku dokonania wynalazku w uspołecznionym zakładzie pracy jak i w innym przedsiębiorstwie. Pozostałe uprawnienia dotyczyły uspołecznionych zakładów pracy (co jednak wówczas było regułą). Wyraźne wskazanie dziedziczności uprawnienia do świadectwa autorskiego wymaga szerszego rozważenia. Analizę należy rozpocząć od przypomnienia, że sformułowanie art. 11 dekretu z 1950 r. dotyczącego dziedziczenia prawa do otrzymania na imię twórcy świadectwa autorskiego bywa przywoływane w literaturze jako regulacja pośmiertnej ochrony praw osobistych wynalazcy³⁰. Pogląd ten poddała krytyce J. Preussner-Zamorska, wykazując, iż na uprawnienie do otrzymania świadectwa autorskiego składały się trzy elementy: administracyjny (proceduralny), sprowadzający się do otrzymania dokumentu urzędowego o określonej mocy dowodowej; osobisty i majątkowy (potwierdzenie

²⁹ S. Grzybowski w: S. Grzybowski, A. Kopff, J. Szwaja, S. Włodyka, *Zagadnienia prawa wynalazczego*, Warszawa 1969, s. 81.

³⁰ J. Dalewski, W. Walewski, *Zarys instytucji prawa patentowego*, Warszawa 1969, s. 29.

prawa twórcy do wynagrodzenia w przypadku, gdy patent przysługiwał państwu). Wszystkie te trzy aspekty prawa do uzyskania świadectwa autorskiego pozostawały aktualne za życia twórcy wynalazku. Wraz z jego śmiercią sytuacja ulegała zmianie. W przypadku następców prawnych wynalazcy uprawnienie to miało jedynie aspekt proceduralny i majątkowy (uzyskanie świadectwa było środkiem do wykonywania praw majątkowych odziedziczonych po zmarłym wynalazcy), nie miało ono już wówczas aspektu osobistego³¹.

Kolejna regulacja nie przyniosła w tym zakresie zasadniczych zmian, poza rezygnacją ustawodawcy z zapisu o możliwości wydania świadectwa autorskiego na rzecz następców prawnych zmarłego twórcy. Ustawa z 1962 r. przewidywała obowiązek udzielenia obywatelom pomocy w ich pracach nad projektami wynalazczymi przez jednostki państwowe, organizacje spółdzielcze, samorządowe oraz inne organizacje. Twórca projektu wynalazczego miał nadal zagwarantowane prawo uczestniczenia w pracach związanych z oceną przydatności, badaniami i realizacją w jednostce gospodarki uspołecznionej jego projektu (art. 9 i 10 ustawy z 1962 r.), co można traktować jako zaczątek konstrukcji prawa osobistego do nadzoru nad korzystaniem z wynalazku. Prawo do autorstwa wynalazku było potwierdzane poprzez wydanie twórcy świadectwa autorskiego oraz wymienienie twórcy w opisach, rejestrach oraz w innych dokumentach i publikacjach (art. 11 ust. 2 ustawy z 1962 r.). Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z 1962 r. autorstwo wynalazku przysługiwało jego twórcy lub współtwórcom. Autorstwo wynalazku (jako prawo osobiste) stwierdzano przez wydanie świadectwa autorskiego twórcy lub współtwórcom, natomiast prawa majątkowe („własność” wynalazku i wyłączne prawo do jego stosowania) – przez udzielenie patentu. W odniesieniu do praw majątkowych, ustawodawca potwierdził ich dziedziczność, natomiast nie wprowadził przepisu szczególnego, który umożliwiłby wykonywanie praw osobistych twórcy po jego śmierci. Brak było także przepisu wzorowanego na art. 11 dekretu z 1950 r., mimo tego w nauce prawa wskazywano, że także po śmierci twórcy wynalazku, może być sporządzone świadectwo autorskie i wydane jego spadkobiercom³². O ile za życia twórcy świadectwo autorskie ucieleśniało zarówno prawa osobiste (potwierdzenie autorstwa) jak i majątkowe twórcy wynalazku,

³¹ J. Preussner-Zamorska, *Świadectwo autorskie na gruncie polskiej ustawy o wynalazczości*, „Studia Cywilistyczne” 1973, t. XXII, s. 149–151.

³² J. Preussner-Zamorska, *Świadectwo...*, s. 148.

to po śmierci wynalazcy, dla jego spadkobierców stanowiło jedynie potwierdzenie praw majątkowych. Prawa osobiste wynalazcy wygasły bowiem wraz z jego śmiercią. Spadkobiercy (o ile byli osobami bliskimi wynalazcy, co w warunkach polskich jest powszechne) mogli w dokumencie tym widzieć potwierdzenie dokonania ich bliskiego zmarłego, nie oznacza to jednak, że dokument ten miałby być nośnikiem praw osobistych. Nie potwierdzał on bowiem ani spadkobrania ani bliskości, która warunkowałaby możliwość konstruowania prawa osobistego spadkobierców związanego z pamięcią o dokonaniach ich bliskiego. Świadcstwo autorskie, także po śmierci wynalazcy było wystawiane na jego nazwisko, a nie na nazwisko spadkobierców.

W ustawie z 1972 r. zachowano ogólne zapisy o pomocy świadczonej przez państwo na rzecz wynalazcy i o świadectwach autorskich (zostały one uchylone dopiero w 1993 r.³³). Stosownie do art. 8 ust. 2 ustawy z 1972 r. twórca wynalazku przysługiwało prawo, aby wymieniano go w opisach, rejestrach oraz w innych dokumentach i publikacjach. Utrzymany został obowiązek wskazania danych twórcy w zgłoszeniu wynalazku do opatentowania. Ustawa z 1972 r. wprost nie wskazywała na prawo do autorstwa wynalazku, było ono jednak konstruowane w nauce prawa na podstawie wyżej wskazanych przepisów ustawy chroniących poszczególne aspekty tego prawa³⁴. Także w przypadku tej regulacji ustawodawca milczał w kwestii dziedziczenia lub wykonywania praw osobistych wynalazcy po jego śmierci, nadal jednak w nauce wskazywano na możliwość wystawienia świadectwa autorskiego po śmierci wynalazcy i wydania go jego spadkobiercom³⁵.

Obecnie obowiązujące przepisy także nie posługują się pojęciem prawa do autorstwa wynalazku³⁶. Pojęciem tym w nauce prawa określa się prawo osobiste wynalazcy, którego zakres należy konstruować na podstawie art. 8 ust. 1 pkt 3, art. 32, art. 284 pkt 1³⁷ oraz art. 303

³³ Por. ustawa z 30.10.1992 r. o zmianie ustawy o wynalazczości i ustawy o Urzędzie Patentowym RP (Dz. U. z 1993 r. Nr 4, poz. 14).

³⁴ J. Szwaia, *Prawa osobiste wynalazców w nowej ustawie – prawo własności przemysłowej*, „Zeszyty Naukowe UJ. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelktualnej” 2002, nr 80, s. 232.

³⁵ S. Sołtysiński w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, T. Szymanek, *Komentarz do prawa wynalazczego*, Warszawa 1990, s. 72.

³⁶ Co spotkało się z krytyką, por. J. Szwaia, *Prawa...*, s. 234.

³⁷ Zgodnie z tym przepisem, w trybie postępowania cywilnego, na zasadach ogólnych, rozpatrywane są w szczególności sprawy o ustalenie autorstwa projektu

ust. 1 PWP, a także art. 23 i art. 24 k.c. Treścią tego prawa jest umożliwienie twórcy wynalazku żądania ujawnienia jego nazwiska w związku z wynalazkiem (w zgłoszeniu wynalazku, w publikacjach, opisach, rejestrach oraz innych dokumentach) i sprzeciwienie się wobec podawania się przez osoby drugie za twórców wynalazku (skuteczny *erga omnes* zakaz przypisywania sobie autorstwa cudzego wynalazku). Prawo do autorstwa wynalazku jest niemajątkowym prawem podmiotowym twórcy wynalazku³⁸, skutecznym *erga omnes*. Prawo to powstaje na rzecz twórcy niezależnie od jego woli, nieważne będą więc regulacje umowne, które określałyby inny podmiot uprawniony z praw osobistych. Wynalazca decyduje o sposobie wykonywania swojego uprawnienia, w szczególności o oznaczaniu swego autorstwa lub publikowaniu informacji o wynalazku anonimowo. Wynalazca pozostaje w każdym czasie uprawniony do zmiany sposobu korzystania ze swoich praw osobistych, może przykładowo zmienić swoją decyzję co do ujawnienia swoich danych osobowych w publikacjach dotyczących wynalazku i następnie domagać się publikacji anonimowych. Osobista natura tych praw umożliwia zmianę decyzji wynalazcy po jego śmierci przez osoby uprawnione do zgłoszenia wynalazku do opatentowania. Poza zgłoszeniem, o którym mowa w art. 32 PWP, twórca wynalazku, może swoje prawo do autorstwa wykonywać także w ten sposób, że będzie oznaczał swe autorstwo pseudonimem lub pozostanie anonimowy³⁹. Ustawodawca w art. 8 ust. 1 w pkt 3 PWP wskazał na prawo twórcy do wymieniania go w opisach, rejestrach i dokumentach oraz publikacjach, dotyczy to zarówno opisu wynalazku, dokumentu patentowego, publikacji dokonywanych w toku rozpatrywania zgłoszenia, rejestru patentowego, jak również wszelkich innych publikacji, dokumentów, opisów i rejestrów, katalog miejsc ujawnienia twórcy jest katalogiem otwartym, ujawnienie osoby twórcy powinno nastąpić także przy wystawieniu wynalazku na

wynalazczego. Określenie „w szczególności” wskazuje na egzemplifikacyjne wymienienie spraw przekazanych na drogę postępowania cywilnego, niewątpliwie także spory o naruszenie prawa do autorstwa projektu wynalazczego należą do właściwości sądów powszechnych.

³⁸ Tak również J. Szwaia, *Prawa...*, s. 235.

³⁹ Szerzej odnośnie do obowiązku ujawnienia danych twórcy na podstawie art. 32 PWP pisałem w *Komentarzu do prawa własności przemysłowej*, por. P. Kostański w: P. Kostański (red.), *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*. Warszawa 2014, uw. do art. 8, nb. 39.

wystawie prezentującej nowe osiągnięcia z dziedziny techniki⁴⁰. Prawo do autorstwa wynalazku podlega ochronie sądowej w postępowaniu cywilnym (art. 284 pkt 1 PWP).

Prawa osobiste twórcy wynalazku, wymienione w art. 8 ust. 1 pkt 3 PWP, powstają wraz z dokonaniem i uzewnętrznieniem wynalazku w taki sposób, który stworzy możliwość zapoznania się z nim przez osoby drugie (wynalazek będzie postrzegalny). Twórca wynalazku pozostaje twórcą na zawsze, niezależnie od tego, komu przysługują i czy pozostają w mocy prawa majątkowe do wynalazku. Ochrona praw osobistych wynalazcy trwa przez czas jego życia. Prawa osobiste wynalazcy są niezbywalne, nie podlegają zrzeczeniu, są nieograniczone w czasie (w przeciwieństwie do majątkowych praw własności przemysłowej), ale gasną wraz ze śmiercią wynalazcy⁴¹, jako ściśle związane z jego osobą. Prawa osobiste nie podlegają dziedziczeniu (art. 922 k.c.). Przedmiotem dziedziczenia mogą być tylko prawa majątkowe. Pogląd o gaśnięciu praw osobistych wraz ze śmiercią uprawnionego znajduje akceptację w orzecznictwie. Osoba nieistniejąca nie może być bowiem podmiotem dóbr i praw osobistych, prawa te tracą swój byt wraz ze śmiercią podmiotu praw, nie można ich przenieść na inne osoby ani za życia twórcy, ani po jego śmierci⁴². W Prawie własności przemysłowej ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie szczególnej regulacji, która przewidywałaby trwanie praw osobistych po śmierci twórcy, jak to uczynił na gruncie Prawa autorskiego⁴³. Dochodzenie roszczeń wynikających z naruszenia prawa do autorstwa wynalazku po śmierci twórcy możliwe jest wyłącznie wówczas, gdy za życia uszkodzone zostały uznane na piśmie albo wówczas zostało wytoczone powództwo (art. 445 § 3 k.c.). Ustawodawca nie przewidział w Prawie własności przemysłowej regulacji szczególnej, która pozawalałaby przyjąć, że prawa osobiste wynalazcy pozostają w mocy po śmierci wynalazcy,

⁴⁰ J. Preussner-Zamorska, *Prawo...*, s. 39.

⁴¹ J. Preussner-Zamorska, *Świadectwo...*, s. 149; M. Staszko, *Zarys prawa wynalazczego*, Warszawa 1974, s. 128; R. Markiewicz, *Ochrona...*, s. 120–121. Odmienne J. Mazurkiewicz, *Non omnis moriar. Ochrona dóbr osobistych zmarłego w prawie polskim*, Wrocław 2010, s. 531–533.

⁴² Por. wyrok SA w Warszawie z 27 października 2011 r. (VI ACa 461/11), *Legalis*. W literaturze por. także P. Machnikowski w: E. Gniewek, P. Machnikowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2014, uw. do art. 23, nb. 2.

⁴³ Por. art. 78 ust. 2 ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.), dalej: u.p.a.

nie wskazał także (odmiennie niż w prawie autorskim) kręgu osób uprawnionych do wykonywania takich uprawnień, gdyby miały one trwać po śmierci twórcy wynalazku. Tezie o wygaśnięciu praw osobistych wynalazcy wraz z jego śmiercią nie przeczy kategorię sformułowanie art. 32 PWP, który nakazuje ujawnić wobec UPRP dane twórcy wynalazku niezależnie od tego, czy twórca żyje, czy zmarł. Także J. Mazurkiewicz, wskazuje, że rolą art. 32 PWP jest umożliwienie UPRP sprawdzenia legitymacji zgłaszającego w postępowaniu zgłoszeniowym⁴⁴. W poglądzie tym jesteśmy zgodni. O ile twórca żyje, należy traktować normę art. 32 PWP jako potwierdzającą poszanowanie praw osobistych twórcy, to po jego śmierci przepis ten pełni jedynie funkcję proceduralną, zapewniając wskazanie danych twórcy i wykazanie następstwa prawnego w zakresie prawa do uzyskania patentu przez UPRP⁴⁵. W braku wskazania danych twórcy wynalazku w zgłoszeniu, możliwe jest uzupełnienie zgłoszenia przez wnioskodawcę z własnej inicjatywy (art. 37 ust. 1 PWP) lub na wezwanie Urzędu (art. 42 ust. 1 PWP)⁴⁶. Niewskazanie twórcy wynalazku

⁴⁴ Na takie (ograniczone) znaczenie tego przepisu wskazuje także J. Mazurkiewicz, *Non omnis...*, s. 525–526.

⁴⁵ Odmiennie J. Mazurkiewicz, *Non omnis...*, s. 533.

⁴⁶ Nie podzielam poglądu J. Mazurkiewicza (por. J. Mazurkiewicz, *Non omnis...*, s. 559–560), jakoby takie wezwanie mogło nastąpić na podstawie art. 46 ust. 1 PWP, który znajduje zastosowanie na etapie przedmiotowego badania wynalazku przez UPRP, który na tym etapie nie zajmuje się kwestią legitymacji zgłaszającego ani wymaganiami formalnymi zgłoszenia. Jeśliby nawet, na skutek przeoczenia nie uzupełniono brakującego wskazania twórcy na wcześniejszym etapie postępowania, to podstawą wezwania o uzupełnienie zgłoszenia w tym zakresie, także na późniejszych etapach postępowania zgłoszeniowego będzie art. 42 ust. 1 PWP. Uważam także (odmiennie od J. Mazurkiewicza), że niewskazanie danych twórcy lub wskazanie danych nieprawdziwych nie może być podstawą uwag (art. 44 ust. 1 PWP), które mogłyby skutkować odmową udzielenia patentu (art. 49 ust. 1 PWP), jak również sprzeciwu ani wniosku o unieważnienie patentu (art. 89 PWP), o ile nieprawidłowe ujawnienie twórcy lub jego nieujawnienie nie ma wpływu na legitymację zgłaszającego, a więc gdy nie wpływa na możliwość zastosowania art. 74 PWP. Patent może być unieważniony w całości lub w części, jeżeli zostanie wykazane, że nie zostały spełnione ustawowe warunki wymagane do uzyskania patentu (art. 89 PWP), do warunków tych nie należy ujawnienie danych twórcy (jest to tylko wymóg formalny zgłoszenia). Stosownie do art. 74 PWP w razie zgłoszenia wynalazku albo uzyskania na wynalazek patentu przez osobę nieuprawnioną, uprawniony może żądać umorzenia postępowania albo unieważnienia patentu. Przepis ten przewiduje dodatkową przesłankę unieważnienia patentu z powodu uzyskania go przez nieuprawnionego, co jednak odnosi się do okoliczności dokonania zgłoszenia przez podmiot, któremu nie przysługuje prawo do uzyskania patentu. Nie każda więc sytuacja naruszenia art. 32 PWP i prawa

skutkować będzie umorzeniem postępowania. Przepis ten ma zastosowanie niezależnie od tego, czy twórca wynalazku żyje. Możliwość zastosowania tej regulacji po śmierci twórcy nie świadczy o istnieniu ochrony praw osobistych wynalazcy *post mortem*. Przepisy prawa administracyjnego w wielu przypadkach przewidują obowiązek wskazania danych osobistych osoby zmarłej (np. dane nieżyjących już rodziców ujawnione w dowodzie osobistym dziecka), co nie musi być powiązane z ochroną jakichkolwiek praw tej osoby, a następuje w celach ewidencyjnych czy dokumentacyjnych. Wygaśnięcie ochrony praw osobistych wraz ze śmiercią twórcy nie oznacza, że każda ingerencja w dotąd chronione dobra jest dozwolona. Przeciwnie, niektóre działania, wymierzone w prawo wynalazcy do autorstwa, które za jego życia kwalifikowalibyśmy jako naruszające prawa osobiste, także po śmierci wynalazcy mogą być sankcjonowane. Na drodze prywatnoprawnej wówczas, gdy naruszają dobra osobiste bliskich zmarłego wynalazcy, ale także jako występki stypizowane w art. 303 PWP.

Zwrócić bowiem należy uwagę na to, że ustawodawca przewidział również sankcję karną w przypadku szczególnego sposobu naruszenia prawa osobistego twórcy polegającego na przypisaniu sobie autorstwa cudzego wynalazku. Zgodnie z art. 303 PWP kto przypisuje sobie autorstwo albo wprowadza w błąd inną osobę co do autorstwa cudzego projektu wynalazczego, albo w inny sposób narusza prawa twórcy projektu wynalazczego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Przepis ten sankcjonuje tak samo przypisanie sobie autorstwa lub wprowadzenie w błąd odnośnie do autorstwa wynalazku, którego twórca żyje, jak i takiego, którego twórca zmarł. Przedmiotem ochrony tego przepisu za życia twórcy jest jego prawo osobiste, a pośrednio także prawda naukowa (wskazanie, kto jest twórcą wynalazku). To ostatnie dobro pozostaje prawnie chronione także po śmierci twórcy. Ukształtowanie występkę z art. 303 PWP jako

osobistego przewidzianego w art. 8 ust. 1 pkt 3 PWP będzie równoznaczna z hipotezą art. 74 PWP. Przykładowo, dokonanie zgłoszenia przez pracodawcę wynalazku do opatentowania i wskazanie w zgłoszeniu nazwiska tylko jednego spośród trzech pracowników - twórców, będzie naruszało prawa pozostałych współtwórców (art. 8 ust. 1 pkt 3 PWP) i będzie formalnie nieprawidłowe (a więc zgłoszenie należy uznać za dokonane z naruszeniem art. 32 PWP), jednak nadal będzie zgłoszeniem dokonany przez podmiot, któremu przysługuje prawo do uzyskania patentu, a tym samym współtwórcy nie będą mogli skorzystać z uprawnień przewidzianego w art. 74 PWP. Unieważnienie patentu nie będzie więc z tego powodu możliwe.

przestępstwa ściągane na wniosek pokrzywdzonego (art. 310 ust. 1 PWP) prowadzi jednak do wniosku, że ustawodawca powiązał ochronę prawnokarną z naruszeniem praw wynalazcy. Za życia twórcy nie budzi więc wątpliwości, że pokrzywdzonym przez przypisywanie sobie autorstwa wynalazku lub wprowadzanie w błąd odnośnie do autorstwa wynalazku będzie sam wynalazca, w przypadku naruszenia prawa twórcy „w inny sposób” może to być zarówno wynalazca jak i jego następca prawny (np. w przypadku zbycia prawa do uzyskania patentu). Po śmierci wynalazcy za podmiot pokrzywdzony naruszeniem praw majątkowych twórcy uznaje się następców prawnych (spadkobierców), natomiast w przypadku naruszenia praw osobistych twórcy, owi następcy prawni mogą być uznani jedynie za pokrzywdzonych o tyle tylko, o ile wprowadzanie w błąd co do autorstwa lub przypisanie sobie przez sprawcę autorstwa wynalazku dokonane przez zmarłego twórcę, oddziałuje na sferę praw majątkowych nabytych w drodze spadkobrania. Nie można jednak zapominać o praktycznych komplikacjach w takiej sytuacji, wynikających z brzmienia art. 49 § 1 k.p.k., zgodnie z którym pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo. Rozumienie bezpośredniości naruszenia może być w tym przypadku istotną barierą uniemożliwiającą wszczęcie postępowania karnego. Przytaczając jedną z ostatnich wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym zakresie: „kryterium bezpośredniości naruszenia lub zagrożenia dobra prawnego danej osoby oznacza, że w relacji między czynem o konkretnych znamionach przestępstwa a naruszeniem lub zagrożeniem dobra tej osoby nie ma ogniw pośrednich, z czego wynika, że do kręgu pokrzywdzonych można zaliczyć tylko ten podmiot, którego dobro prawne zostało działaniem przestępnym naruszone wprost, a nie za pośrednictwem godzenia w inne dobro”⁴⁷; można dojść do wniosku, że naruszenie nakierowane na prawa osobiste nieżyjącego twórcy, tylko w sposób pośredni dotyka praw majątkowych jego następców prawnych, a co za tym idzie, nie można byłoby ich uznać za pokrzywdzonych. Wniosek o ściganie mogliby złożyć, działając na podstawie art. 52 § 1 k.p.k., zgodnie z którym, w razie śmierci pokrzywdzonego, prawa, które by mu przysługiwały,

⁴⁷ Por. postanowienie SN z 25 marca 2010 r. (IV KK 316/09), *Legalis*.

mogą wykonywać osoby najbliższe⁴⁸, a w wypadku ich braku lub nieujawnienia – prokurator, działając z urzędu.

Kolejnym istotnym zagadnieniem związanym z ochroną praw osobistych zmarłego wynalazcy jest kwestia ich wykonywania w przypadku współtwórczości. W prawie wynalazczym (odmiennie niż na gruncie prawa autorskiego) przyjmuje się, że współautorstwo może mieć miejsce także bez porozumienia współtwórców, w przypadku rozwiązania przez różnych twórców etapowo poszczególnych fragmentów określonego zagadnienia technicznego, bez dokonania których nie uzyskano by końcowego efektu technicznego stanowiącego wynalazek⁴⁹. W szczególności może mieć to miejsce, gdy jeden z twórców kontynuuje prace zmarłego współtwórcy. W takiej sytuacji współtwórca, który ukończył wynalazek, aby nie narażać się na zarzut przywłaszczenia sobie autorstwa całości wynalazku, ma obowiązek ujawnić dane zmarłego jako współtwórcy wynalazku, niezależnie od tego, że ustała ochrona praw osobistych zmarłego.

De lege lata nie ma więc obecnie podstaw dla konstruowania ochrony *post mortem* praw osobistych wynalazcy na podstawie PWP. Nie można jednak zapominać, że prawo własności przemysłowej nie funkcjonuje w próżni prawnej, ale jest częścią prawa prywatnego, dlatego w sytuacjach nieuregulowanych w ustawie szczególnej, należy poszukiwać możliwych rozwiązań także w kodeksie cywilnym, jako podstawowym akcie prawnym w zakresie prawa prywatnego. Ochronę twórczości wynalazczej i racjonalizatorskiej przewiduje również art. 23 k.c., umieszczając te dobra w katalogu dóbr osobistych. Treść art. 24 § 3 k.c. w zw. z art. 1 ust. 2 PWP świadczy o możliwości zbiegu przepisów tych ustaw, dopuszczając kumulatywne stosowanie środków ochrony przewidzianej w przepisach obu ustaw. Wskazanie w art. 23 k.c. jako dobra osobistego „twórczości” należy odnosić do konkretnych jej rezultatów⁵⁰, a nie do samego przebiegu pracy twórczej, ochrona ta aktualizuje się więc wraz z ujawnieniem rezultatów pracy twórczej wynalazcy. Wygaśnięcie prawa osobistego wynalazcy nie stoi na przeszkodzie, w pewnych szczególnych sytuacjach, przyjęciu, że ujawnienie (lub pominięcie) danych

⁴⁸ Osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu (art. 115 § 11 k.p.k.).

⁴⁹ Por. wyrok SN z 8 września 1982 r. (IV PR 175/82), OSNCPUS, 1983, nr 4, poz. 59.

⁵⁰ M. du Vall, *Prawo...*, s. 210.

twórcy w kontekście wynalazku będzie elementem kultu pamięci bliskiej osoby zmarłej⁵¹, jako dobra osobistego osób bliskich zmarłemu wynalazcy. Przykładowo, w wypadku „zacierania” pamięci o dokonaniach wynalazcy, przypisywania sobie jego osiągnięć przez inne osoby, w zasługującym na ochronę prawną interesie osobistym osób bliskich zmarłego wynalazcy będzie leżało przywrócenie odpowiedniej (zgodnej z prawdą) pamięci o zmarłym w kontekście jego dokonań na polu techniki. Osoby bliskie będą wykonywały jednak własne prawo, chroniąc swoje dobra osobiste.

Możliwość skorzystania z ochrony na podstawie powyżej wskazanych przepisów o dobrach osobistych może nie być wystarczająca. Nie zawsze osoby bliskie zmarłemu wynalazcy będą w stanie wykazać, że nieoznaczenie danych wynalazcy w publikacjach, rejestrach czy innych dokumentach narusza będzie ich kult pamięci o zmarłym wynalazcy. Obiektywizowane oceny w tym zakresie mogą pozostawiać bez ochrony prawnej, jednokrotne pominięcie danych twórcy lub współtwórcy wynalazku lub działania odnoszące się do wynalazków o niskiej doniosłości społecznej czy niewielkim znaczeniu ekonomicznym. W takich sytuacjach, po pierwsze, trudno byłoby twierdzić, że fakt dokonania takiego wynalazku ma znaczenie z punktu widzenia pamięci o zmarłym (szczególnie, gdy np. będzie to jeden z kilkadziesiątu dokonanych wynalazków, pomniejsze osiągnięcie naukowe wobec innych sukcesów zmarłego itd.), po drugie także, że takie pominięcie narusza sferę uczuciową osób bliskich zmarłemu, szczególnie, gdy nie mamy do czynienia z celowym zacieraniem pamięci o wynalazcy, ale z pominięciem przypadkowym, np. wynikającym z niestaranności. Pozostawianie osobom bliskim zmarłego wynalazcy jedynie możliwości dochodzenia ochrony na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, może prowadzić w praktyce do odmowy udzielenia ochrony lub do kreowania sztucznych sytuacji na potrzeby procesu, w którym, przykładowo, bliscy twierdzić będą, że swe uczucia do zmarłego wiążą z wynalezieniem przez niego 40 lat

⁵¹ Kult pamięci o zmarłej osobie bliskiej rozumiany jest, jako „więź emocjonalna ze zmarłym, przejawiająca się w oddawaniu szacunku zwłokom i utrwaleniu pamięci o zmarłym” (pogrzeb, wystawienie i pielęgnowanie grobu), „dbałość o dobre imię zmarłego, gdy jego naruszenie godziłoby w uczucia, jakim darzy go żyjąca osoba bliska”, por. P. Machnikowski w: E. Gniewek, P. Machnikowski, *Kodeks...*, uw. do art. 23, nb. 6.

wcześniej sposobu wykonywania i wszywania kieszeni odzieżowych⁵². Ponadto nie wydaje się całkowicie słusznym, aby wyłącznie sferze odczuć bliskich zmarłego wynalazcy pozostawić możliwość dochodzenia potwierdzenia faktów w zakresie autorstwa wynalazku, np. w sytuacji przypisywania sobie autorstwa cudzego wynalazku. Na niedostateczność takiej ochrony wskazują także R. Markiewicz⁵³ i J. Mazurkiewicz⁵⁴. Ten ostatni, rozwiązując takie trafnie określa jako sztuczne, wskazując, że „autorstwo pozostaje bowiem dobrem osobistym zmarłego twórcy, okazywanie kultu dla jego pamięci jest natomiast dobrem bliskich mu żyjących osób. Wspomniane rozwiązanie okaże się też (...), bezużytecznym wówczas, gdy nie ma żyjących bliskich albo są oni bezradni lub obojętni na naruszenia dóbr osobistych zmarłego twórcy”⁵⁵. J. Mazurkiewicz poddał także krytyce pogląd R. Markiewicza, stwierdzając, że „z chwilą śmierci odkrywcy sfera chronionych praw osobistych autora wyników naukowych ulega ograniczeniu, za nieuprawnione uważam też wtłaczanie ich ochrony *post mortem* w sferę kultu pamięci, albowiem ochrona dóbr osobistych zmarłego winna być możliwa niezależnie od tego czy żyją bliscy odkrywcy, ani od ich negatywnej czy pasywnej postawy wobec potrzeby ochrony jego dóbr osobistych”⁵⁶.

Podkreślenia wymaga także, że ustawodawca na gruncie prawa autorskiego wprowadził pośmiertną ochronę autorskich praw osobistych (art. 16 i art. 78 u.p.a.) i ukształtował te prawa jako niegasnące z chwilą śmierci, jednocześnie wskazując podmioty uprawnione do ich wykonywania po śmierci twórcy. Nie wydaje się, aby związek twórcy z utworem był na tyle odmienny od związku wynalazcy z wynalazkiem, by ochronę prawa do autorstwa należało w tych dwóch reżimach prawnych różnicować z uwagi na śmierć twórcy. W obu przypadkach prawa te mają wspólną cechę, stanowią emanację dóbr osobistych, związane są z pracą intelektualną człowieka i w szerokim znaczeniu realizują uprawnienie do powiązania osoby z wytworami jej działalności umysłowej: prawo autorskie przede wszystkim w sferze artystycznej (ale przecież także

⁵² Przykład zgłoszenia dokonanego z UPRP 26 marca 1973 r. przez José Castany Ferre i Ramon Sanrama Padro, którzy byli także twórcami tego wynalazku, „Biuletyn Urzędu Patentowego” 1973, nr 29, s. 1.

⁵³ R. Markiewicz, *Ochrona prac naukowych*, „Zeszyty Naukowe UJ. Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 1990, nr 55, s. 120.

⁵⁴ J. Mazurkiewicz, *Non omnis...*, s. 544.

⁵⁵ J. Mazurkiewicz, *Non omnis...*, s. 561.

⁵⁶ J. Mazurkiewicz, *Non omnis...*, s. 544.

w dziedzinie sztuki użytkowej) a prawo wynalazcze w sferze techniki. Obie dziedziny prawa bywają określane w nauce jako bliźniacze⁵⁷. Brak jest, moim zdaniem, aksjologicznego uzasadnienia, aby inaczej kształtować skutki prawne wywodzone z faktu śmierci twórcy w obu tych dziedzinach twórczości, a co za tym idzie, w obu gałęziach prawa własności intelektualnej. Sztuczność odmiennego ukształtowania skutków śmierci podmiotu praw osobistych unaocznia się jeszcze bardziej w przypadku dóbr korzystających z ochrony kumulatywnej, co obecnie bywa regułą w przypadku wzornictwa przemysłowego. Rozwiązania z tego zakresu korzystają z ochrony na podstawie przepisów PWP oraz jako utwory chronione prawem autorskim. Prawa osobiste twórcy (będącego jedną i tą samą osobą) wywodzone z prawa autorskiego trwają po jego śmierci, natomiast takie samo uprawnienie (wywodzone z art. 8 ust. 1 pkt 3 PWP) wygasa. Wprowadzenie szczególnej regulacji wskazującej podmioty legitymowane do dochodzenia roszczeń w przypadku naruszenia praw osobistych po śmierci podmiotu tych praw nie stoi w sprzeczności z konstrukcją praw nieprzenoszalnych i przysługujących zawsze temu podmiotowi, na rzecz którego powstały⁵⁸. Szczególny charakter takiej regulacji, jako wyjątek, jedynie potwierdza zasadę prawną, zgodnie z którą prawa osobiste są niezbywalne i nie podlegają dziedziczeniu.

Z tego względu *de lege ferenda*, należy rozważyć, wprowadzenie w PWP przepisów, które po pierwsze przewidywałyby, iż uprawnienie osobiste sformułowane w art. 8 ust. 1 pkt 3 PWP jest nieograniczone w czasie i trwa także po śmierci twórcy i po drugie, umożliwiłyby, na wzór art. 78 ust. 2–4 u.p.a.⁵⁹, dochodzenie roszczeń związanych z naruszeniem uprawnienia opisanego w art. 8 ust. 1 pkt 3 PWP także po śmierci wynalazcy poprzez wskazanie kręgu osób uprawnionych. Krąg

⁵⁷ J. Mazurkiewicz, *Non omnis...*, s. 528.

⁵⁸ A. Kopff, *Konstrukcje cywilistyczne w prawie wynalazczości*, Warszawa 1978, s. 114–115.

⁵⁹ Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, po jego śmierci z powództwem o ochronę autorskich praw osobistych zmarłego może wystąpić małżonek, a w jego braku kolejno: zstępni, rodzice, rodzeństwo, zstępni rodzeństwa. Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, osoby wymienione [powyżej] są uprawnione w tej samej kolejności do wykonywania autorskich praw osobistych zmarłego twórcy. Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, z powództwem, o ochronę autorskich praw osobistych, może również wystąpić stowarzyszenie twórców właściwe ze względu na rodzaj twórczości lub organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, która zarządzała prawami autorskimi zmarłego twórcy.

ten mógłby być identyczny z kręgiem osób przewidzianym w prawie autorskim, przy pominięciu organizacji zbiorowego zarządzania, których zadania mogłyby wykonywać organizacje społeczne, o których mowa w art. 9 PWP, w tym stowarzyszenia twórców techniki. Odpowiednia nowelizacja usunęłaby także rozbieżność w rozumieniu art. 32 PWP, który mógłby być jednolicie postrzegany jako instrument ochrony praw osobistych wynalazcy w postępowaniu zgłoszeniowym zarówno za życia jak i po śmierci twórcy wynalazku.

Streszczenie

Autor przedstawia zagadnienie ochrony prawa do autorstwa wynalazku w prawie polskim, uwzględniając także prawo międzynarodowe, w szczególności regulację Konwencji Paryskiej o ochronie własności przemysłowej, Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, Układu o współpracy patentowej i Konwencji o udzielaniu patentów europejskich. Ochrona praw osobistych w prawie międzynarodowym ograniczona jest do okresu życia twórcy. W Polsce wynalazca może korzystać z ochrony prawnej sfery jego praw osobistych związanych z dokonaniem wynalazku na podstawie art. 23 i art. 24 k.c. oraz art. 8 ust. 1 PWP. *De lege lata* nie ma podstaw dla konstruowania ochrony *post mortem* praw osobistych wynalazcy na podstawie PWP. Jednak prawo własności przemysłowej jest częścią prawa prywatnego. Ochronę twórczości wynalazczej i racjonalizatorskiej przewiduje również art. 23 k.c., umieszczając te dobra w katalogu dóbr osobistych. Wygaśnięcie prawa osobistego wynalazcy nie stoi na przeszkodzie, w pewnych szczególnych sytuacjach, przyjęciu, że ujawnienie (lub pominięcie) danych twórcy w kontekście wynalazku będzie elementem kultu pamięci bliskiej osoby zmarłej, jako dobra osobistego osób bliskich zmarłemu wynalazcy. Przykładowo, w wypadku „zacierania” pamięci o dokonaniach wynalazcy, przypisywania sobie jego osiągnięć przez inne osoby, w zasługującym na ochronę prawną interesie osobistym osób bliskich zmarłego wynalazcy będzie leżało przywrócenie odpowiedniej pamięci o zmarłym w kontekście jego dokonań na polu techniki. Osoby bliskie będą wykonywały jednak własne prawo, chroniąc swoje dobra osobiste.

Słowa kluczowe: prawa osobiste wynalazcy, ochrona *post mortem*, prawo do bycia wymienionym jako wynalazca.

Abstract

The author presents the issue of protection of the right of authorship of an invention in Polish law, also taking into account international law, in particular: regulation of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property, TRIPS-Agreement, Patent Cooperation Treaty and the European Patent Convention. The protection of the moral rights of inventor in international law is limited to the period of his life. The creator of an invention in Poland makes use of legal protection of his moral rights related to the invention on the basis of Articles 23 and 24 Civil Code and Article 8.1 Industrial Property Rights Act. There is currently no basis for constructing the protection of inventor's personal rights after his death on the basis of the Industrial Property Rights Act. However, industrial property right is part of private law, and also the Article 23 Civil Code provides the protection of creativity and innovation activities, placing these among protected personal interests. The expiry of the protection of the moral rights of an inventor does not prevent, in certain specific situations, acceptance that disclosure (or omission) of personal data of inventor in the context of the creation of an invention will harm the moral rights of persons, who are close to deceased inventors, for example, in the case of "mashing" the memory about the achievements of inventor or assigning his achievements by other people. However, in such a situation, the persons close to inventor will exercise their own right to protect their moral interests.

Keywords: inventor's moral rights, post mortem protection, mention of the Inventor of the patent.